

Fond za humanitarno pravo

HlcIndexOut: 019-3418-1
Beograd, 29.11.2012.

Presuda se temelji na izvedenim dokazima, ali nije donela pravdu za žrtve

Povodom donošenja oslobađajuće presude Pretresnog veća Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u delimično ponovljenom suđenju u predmetu *Haradinaj i dr*, Fond za humanitarno pravo (FHP) nalazi da ni prvobitnim a ni delimično ponovljenim suđenjem u ovom predmetu nije zadovoljena pravda za žrtve zločina koji su navedeni u optužnicama. Pored toga, ovaj postupak posebno karakterišu manjkavosti prilikom zaštite svedoka i neprofesionalizam istražitelja prilikom prikupljanja dokaza.

Prvobitnom optužnicom iz 2005. godine, Tužilaštvo MKSJ je teretilo pripadnike Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja zbog zločina protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja - više desetina ubistava, mučenja i okrutnih postupanja i silovanja - koje su pripadnici OVK, u periodu mart-septembar 1998. godine, izvršili na zapadnom Kosovu. Prema optužnici, optuženi su bili članovi udruženog zločinačkog poduhvata (UZP) sa ciljem da OVK uspostavi potpunu kontrolu nad zapadnim Kosovom, tj. operativnom zonom Dukagjin OVK, koja je obuhvatala opštine Peć/Pejë, Dečani/Deçane, Đakovica/Gjakovë, i delove opština Istok/Istoq i Klina/Klinë. U to vreme, Haradinaj je bio komandant OVK za operativnu zonu Dukagjin; Balaj - komandant specijalne jedinice OVK *Crni orlovi*; a Brahimaj - zapovednik logora OVK u selu Jablanica/Jabllanicë, u opštini Đakovica/Gjakovë. Svi su bili optuženi po članu 7(1) Statuta MKSJ – po osnovu lične odgovornosti. Optužnica nijednog optuženog nije teretila po članu 7(3) Statuta MKSJ – po osnovu komandne odgovornosti.

Pretresno veće MKSJ je 2008. godine donelo presudu kojom je Haradinaja i Balaja oslobodilo krivične odgovornosti, a Brahimaja osudilo na kaznu zatvora u trajanju od šest godina zbog okrutnog postupanja i mučenja pritvorenika u logoru u selu Jablanica/Jabllanicë. Veće je za 12 ubistava, sedam dela mučenja/okrutnog postupanja i jedno silovanje - utvrdilo da su ih izvršili pripadnici OVK, ali nije moglo da utvrdi i krivičnu odgovornost optuženih za te zločine. Naime,

veće se suočilo sa tri osnovna problema prilikom izvođenja dokaza, te utrdivanja krivične odgovornosti optuženih:

1. Veći broj nekadašnjih pripadnika OVK, tzv. svedoka-insajdera, odbio je da svedoči navodeći strah za svoju bezbednost kao razlog odbijanja svedočenja.
2. Nekredibilni svedoci i neverodostojna dokumenta, uključujući i svedoke iz MUP-a Srbije kao i dokumenta koje je Republika Srbija dostavila Tužilaštvu MKSJ. Veće je utvrdilo da su određene izjave svedoka o zločinima OVK koje je 1998. godine pribavio MUP – neprihvatljivi, jer ih je MUP od svedoka, kosovskih Albanaca, pribavio nezakonitim metodama – ucenama ili premlaćivanjem.
3. Propusti istražitelja Tužilaštva MKSJ da obave adekvatnu istragu zločina, pre svega zanemarivanje uputstva kako se vrši identifikacija lica putem foto-panela, zbog čega veće nije prihvatilo određene dokaze pribavljene ovim putem.

Veće nije prihvatilo ni navode iz optužnice o postojanju UZP sa ciljem „da se potpuna kontrola OVK nad operativnom zonom Dukadin konsoliduje protivpravnim uklanjanjem i zlostavljanjem srpskih civila i zlostavljanjem civila Albanaca i Roma/Egipćana sa Kosova, kao i drugih civila, koji su kolaborirali ili za koje se smatralo da kolaboriraju sa srpskim snagama ili na drugi način ne podržavaju OVK.“ Veće je navelo da je tužilaštvo predočilo malo direktnih dokaza o postojanju UZP, a da izvedeni dokazi o zločinima predstavljaju indirektno dokaze koji nisu dovoljni da bi se zaključilo da su optuženi delili zajednički cilj UZP.

Žalbeno veće MKSJ je 2010. godine donelo presudu kojom je delimično ukinulo presudu Pretresnog veća i predmet vratilo na ponovno suđenje. Razlog delimičnog ponavljanja postupka leži upravo u problemima vezanim za strah potencijalnih svedoka da svedoče. Naime, Žalbeno veće je zaključilo da je „Pretresno veće propustilo da preduzme dovoljne korake kako bi se suzbilo zastrašivanje svedoka koje je obeležilo suđenje od početka do kraja“.

U ponovljenom postupku sudilo se Haradinaju, Balaju i Brahimaju za zločine učinjene u logoru Jablanica/Jabllanicë – ubistva osam osoba, kao i okrutno postupanje i mučenje sedam osoba. Ovom optužnicom, Tužilaštvo nije teretilo optužene za zločine protiv čovečnosti već isključivo za kršenje zakona i običaja ratovanja.

I u ponovljenom postupku, novo pretresno veće se suočilo sa istim problemima prilikom izvođenja dokaza kao i prvobitno pretresno veće. Tako je svedok Shefqet Kabashi koji je 1998. godine bio pripadnik OVK - odbio da svedoči, navodeći da su svedoci zločina u Jablanici/Jabllanicë "ubijeni ili su nestali". Pojedini drugi pripadnici OVK koji su svedočili davali su kontradiktorne izjave o zločinima iz optužnice i umešanosti optuženih u te zločine.

O ulozi Ramusha Haradinaja, na ponovljenom suđenju je svedočio i Bislim Zyrapi koji je 1998. godine obavljao dužnost načelnika Glavnog štaba OVK. On je posvedočio da je Haradinaj imao pod svojom kontrolom operativnu zonu Dukagjin, kao i da su mu drugooptuženi Idriz Balaj i trećeoptuženi Lahi Brahimaj bili potčinjeni. Ovo svedočenje se razlikuje od svedočenja većine drugih pripadnika OVK koji su pred sudom izjavljivali da je Haradinaj uživao ugled među borcima OVK, ali da nije imao pravo da izdaje naređenja drugim borcima u ovoj operativnoj zoni, te da su sve odluke OVK u ovoj zoni donošene dogovorom.

Prema podacima FHP, u periodu mart-septembar 1998. godine, na teritoriji opština Peć/Pejë, Dečani/Deçane, Đakovica/Gjakovë, Klina/Klinë i Istok/Istoq koju je kontrolisala OVK, ubijen je, stradao ili nestao 41 civil, dok je 64 pripadnika MUP-a i Vojske Jugoslavije stradalo u sukobima sa OVK, a njih petoro je ubijeno van borbe. Ovim podacima treba dodati i činjenicu da je u prvobitnom prvostepenom postupku Pretresno veće utvrdilo da su pripadnici OVK na istoj teritoriji izvršili 12 ubistava, kao i sedam dela mučenja/okrutnog postupanja i jedno silovanje. S druge strane, sudovi na Kosovu su do sada izrekli samo jednu osuđujuću presudu u postupku protiv pripadnika OVK za zločine izvršene u zoni Dukagjin 1998. godine, i to za ubistvo jedne osobe.

Ovo nameće obavezu pravosudnim organima na Kosovu da procesuiraju pripadnike OVK koji su vršili zločine - kako bi se zadovoljile žrtve zločina, i kako bi se na Kosovu uspostavila vladavina prava, prekinulo sa kulturom nekažnjivosti i „ćutanjem“ o zločinima OVK.

